## ประโยค ป.ธ. ๓
## สัมพันธ์ไทย
## สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๘

สตฺถา ตสฺส (อปุตฺตกเสฏฺฐิโน) ปุพฺพกมฺมํ กเถสิ ภูตปุพฺพํ โส มหาราช เสฏฺฐี คหปติ ตครสิขึ นาม ปจฺเจกพุทฺธํ ปิณฺฑปาเตน ปฏิปาเทสิ เทถ สมณสฺส ปิณฺฑนฺติ วตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิ ฯ ตสฺมึ กิร อสฺสทฺเธ พาเล เอวํ วตฺวา ปกฺกนฺเต ตสฺส ภริยา สทฺธา ปสนฺนา จิรสฺสํ วต เม อิมสฺส มุขโต เทหีติ วจนํ สุตฺวา อชฺช มม มโนรโถ ปูเรติ ปิณฺฑปาตํ ทสฺสามีติ ปจฺเจกพุทฺธสฺส ปตฺตํ คเหตฺวา ปณีตสูปพฺยญฺชนสฺส ปริปูเรตฺวา อทาสิ ฯ โสปิ นิวตฺตมาโน ตํ ทิสฺวา กึ สมณ กิญฺจิ เต ลทฺธนฺติ ปตฺตํ คเหตฺวา ปณีตปิณฺฑปาตํ ทิสฺวา วิปฺปฏิสารี หุตฺวา เอวํ จินฺเตติ วรเมตํ ปิณฺฑปาตํ ทาสา วา กมฺมกรา วา ภุญฺเชยฺยุ เต หิ อิมํ ภุญฺชิตฺวา มยฺหํ กมฺมํ กริสฺสนฺติ อยํ ปน คนฺตฺวา ภุญฺชิตฺวา นิทฺทายิสฺสติ นฏฺโฐ เม ปิณฺฑปาโตติ ฯ [โส] ภาตุ ปน เอกปุตฺตกํ สาปเตยฺยสฺส การณา ชีวิตา โวโรเปสิ ฯ โส กิรสฺส องฺคุลึ คเหตฺวา วิจรนฺโต อิทํ มยฺหํ ปิตุ สนฺตกํ ยานกํ อยํ ตสฺส โคโณติ อาห ฯ อถ นํ เสฏฺฐี อิทานิ ตาเวส เอวํ วเทติ อิมสฺส ปน วุฑฺฒิปฺปตฺตกาเล อิมสฺมึ เคเห โภเค โก รกฺขิสฺสตีติ ตํ อรญฺญํ เนตฺวา เอกสฺมึ คจฺฉมูเล มาเรตฺวา ตตฺเถว ฉฑฺเฑสิ ฯ อิทมสฺส ปุพฺพกมฺมํ ฯ

---

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

## เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

## สัมพันธ์ไทย

สตฺถา สยกตฺตา ใน กเถสิ ๆ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก ตสฺส วิเสสน ของ อปฺตฺตกเสฏฺฐิโน ๆ สามีสมฺพนฺธ ใน ปุพฺพกมฺมํ ๆ อวุตฺตกมฺม ใน กเถสิมหาราช อาลปน ภูตปุพฺพํ ลิงฺคตฺถ โส ก็ดี คหปติ ก็ดี วิเสสน ของ เสฏฺฐี ๆ สยกตฺตา* ใน ปฏิปาเทสิ และ ปกฺกามิ กิริยาสองบท อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก[๒] ตครสิขึ วิเสสน ของ ปจฺเจกพุทฺธํ นาม ศัพท์ สญฺญาโชตก เข้ากับ ตครสิขึ ปจฺเจกพุทฺธํ อวุตฺตกมฺม ใน ปฏิปาเทสิ ปิณฺฑปาเตน กรณ ใน ปฏิปาเทสิ,

"ตุมฺเห สยกตฺตา ใน เทถ ๆ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก สมณสฺส สมฺปทาน ใน เทถ ปิณฺฑํ อวุตฺตกมฺม ใน เทถ อิติ ศัพท์ อาการ ใน วตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อุฏฺฐาย ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ปกฺกามิ อาสนา อปาทาน ใน อุฏฺฐาย ฯ

กิร ศัพท์ อนุสฺสวนตฺถ ภริยา สยกตฺตา ใน อทาสิ ๆ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก ตสฺมึ ก็ดี อสฺสทฺเธ ก็ดี พาเล ก็ดี วิเสสน ของ เสฏฺฐิสฺมึ ๆ ลกฺขณ ใน ปกฺกนฺเต ๆ ลกฺขณกิริยา เอวํ กิริยาวิเสสน ใน วตฺวา ๆ ปุพฺพกาล-กิริยา ใน ปกฺกนฺเต ตสฺส วิเสสน ของ เสฏฺฐิโน ๆ สามีสมฺพนฺธ ใน ภริยา สทฺธา ก็ดี ปสนฺนา ก็ดี วิเสสน ของ ภริยา "วจนํ วุตฺตกมฺม ใน สุตฺ เม อนภิหิตกตฺตา ใน สุตฺ ๆ กิตบท กมฺมวาจก จิรสฺสํ อจฺจนฺตสํโยค (หรือ กิริยาวิเสสน) ใน สุตฺ วต ศัพท์ อจฺฉริยตฺถ อิมสฺส วิเสสน ของ เสฏฺฐิโน ๆ สามีสมฺพนฺธ ใน มุขโต ๆ อปาทาน ใน สุตฺ 'ตฺวํ สยกตฺตา ใน เทหิ ๆ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก อิติ ศัพท์ สรูป ใน วจนํ, มโนรโถ สยกตฺตา ใน ปูเรติ ๆ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก อชฺช กาลสตฺตมี ใน ปูเรติ มม สามีสมฺพนฺธ

---

* อาจารย์บางท่าน สัมพันธ์ "คหปติ" เป็นประธาน "เสฏฺฐี" เป็น วิเสสน แม้ในที่อื่น ก็มีนัยเดียวกัน

[๒] อาจารย์บางท่าน สัมพันธ์ "ปฏิปาเทสิ" เป็นเหตุกัตตุวาจก

ใน มโนรโถ, อหำ สยกตฺตา ใน ทสฺสามิ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก ปิณฺฑปาตำ อวฺตฺตกมฺม ใน ทสฺสามิ อิติ ศัพท์ อาการ ใน วตฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน คเหตฺวา ปจฺเจกพุทฺธสฺส สามีสมฺพนฺธ ใน ปตฺตำ ฯ อวฺตฺตกมฺม ใน คเหตฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ปริปูเรตฺวา ปณีตสูปพฺยญฺชนสฺส ฉฏฺฐีกรณ ใน ปริปูเรตฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อทาสิ ฯ

โส วิเสสน ของ เสฏฺฐี ฯ สยกตฺตา ใน จินฺเตติ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก ปิ ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ โส นิวตฺตมาโน อพฺภนฺตรกิริยา ของ เสฏฺฐี ตำ วิเสสน ของ ปจฺเจกพุทฺธำ ฯ อวฺตฺตกมฺม ใน ทิสฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ปุจฺฉิตฺวา “สมณ อาลปน กิญฺจิ วฺตฺตกมฺม (หรือสัมพันธ์ว่า กิญฺจิ วิเสสน ของ โภชนำ ฯ วฺตฺตกมฺม) ใน ลทฺธำ เต อนภิหิตกตฺตา ใน ลทฺธำ ฯ กิตบท กมฺมวาจก กึ ศัพท์ ปุจฺฉนตฺถ อิติ ศัพท์ อาการ ใน ปุจฺฉิตฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน คเหตฺวา ปตฺตำ อวฺตฺตกมฺม ใน คเหตฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ทิสฺวา ปณีต-ปิณฺฑปาตำ อวฺตฺตกมฺม ใน ทิสฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน จินฺเตติ วิปฺปฏิสารี วิกติกตฺตา ใน หุตฺวา ฯ สมานกาลกิริยา ใน จินฺเตติ เอวำ กิริยาวิเสสน ใน จินฺเตติ

เอตำ วิเสสน ของ ภุญฺชนำ ฯ สยกตฺตา ใน โหติ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก ทาสานำ ก็ดี กมฺมกรานำ ก็ดี ภาวาทิสมฺพนฺธ ใน ภุญฺชนำ วา สองศัพท์ ปทวิกปฺปตฺถ เข้ากับ ทาสานำ และ กมฺมกรานำ ปิณฺฑปาตสฺส ฉฏฺฐีกมฺม ใน ภุญฺชนำ วรำ วิกติกตฺตา ใน โหติ (หรือสัมพันธ์ว่า เอตำ วิเสสน ของ การณำ ฯ สยกตฺตา ใน โหติ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก วรำ วิกติกตฺตา ใน โหติ), ทาสา ก็ดี กมฺมกรา ก็ดี สยกตฺตา ใน ภุญฺเชยฺยุำ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก ปิณฺฑปาตำ อวฺตฺตกมฺม ใน ภุญฺเชยฺยุำ วา สองศัพท์ ปทวิกปฺปตฺถ เข้ากับ ทาสา และ กมฺมกรา

หิ ศัพท์ การณโชตก เต วิเสสน ของ ทาสา และ กมฺมกรา[๓] ทาสา ก็ดี กมฺมกรา ก็ดี สยกตฺตา ใน กริสฺสนฺติ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก วา สองศัพท์

---

[๓] สัมพันธ์ว่า “เต วิเสสน ของ ทาสกมฺมกรา หรือ ชนา” ก็ได้

ปทวิกปฺปตฺถ เข้ากับ ทาสา และ กมฺมกรา อิมํ วิเสสน ของ ปิณฺฑปาตํ ฯ อวุตฺตกมฺม ใน ภุญฺชิตฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน กริสฺสนฺติ มยฺหํ สมฺปทาน[๔] ใน กริสฺสนฺติ กมฺมํ อวุตฺตกมฺม ใน กริสฺสนฺติ, ปน ศัพท์ ปกฺขนฺตรโชตก อยํ วิเสสน ของ สมโณ ฯ สยกตฺตา ใน นิทฺทายิสฺสติ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก คนฺตฺวา ปุพฺพกาลกิริยา ใน ภุญฺชิตฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน นิทฺทายิสฺสติ, ปิณฺฑปาโต สยกตฺตา ใน นฏฺโฐ ฯ กิตบท กตฺตุวาจก เม สามีสมฺพนฺธ ใน ปิณฺฑปาโต อิติ ศัพท์ สรูป ใน เอวํ ฯ

ปน ศัพท์ วากฺยารมฺภ โส วิเสสน ของ เสฏฺฐี ฯ สยกตฺตา โวโรเปสิ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก ภาตุ สามีสมฺพนฺธ ใน เอกปุตฺตกํ ฯ อวุตฺตกมฺม ใน โวโรเปสิ สาปเตยฺยสฺส สามีสมฺพนฺธ ใน การณา ฯ เหตุ ใน โวโรเปสิ ชีวิตา อปาทาน ใน โวโรเปสิ ฯ

กิร ศัพท์ อนุสฺสวนตฺถ โส วิเสสน ของ ทารโก ฯ สยกตฺตา ใน อาห ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก อสฺส วิเสสน ของ เสฏฺฐิโน ฯ สามีสมฺพนฺธ ใน องฺคุลึ ฯ อวุตฺตกมฺม ใน คเหตฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา (หรือ สมานกาลกิริยา) ใน วิจรนฺโต ฯ อพฺภนฺตรกิริยา ของ ทารโก "อิทํ วิเสสน ของ ยานกํ ฯ สยกตฺตา ใน โหติ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก มยฺหํ สามีสมฺพนฺธ ใน ปิตุ ฯ สามีสมฺพนฺธ ใน สนฺตกํ ฯ วิกติกตฺตา[๕] ใน โหติ, อยํ วิเสสน ของ โคโณ ฯ สยกตฺตา ใน โหติ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก ตสฺส วิเสสน ของ ปิตุ (มยฺหํ สามีสมฺพนฺธ) ใน ปิตุ ฯ สามีสมฺพนฺธ ใน สนฺตโก (หรือ โคโณ) ฯ วิกติกตฺตา ใน โหติ อิติ ศัพท์ อาการ ใน อาห ฯ

อถ กาลสตฺตมี ใน ฉฑฺเฑสิ เสฏฺฐี สยกตฺตา ใน ฉฑฺเฑสิ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก นํ วิเสสน ของ ทารกํ ฯ อวุตฺตกมฺม ใน ฉฑฺเฑสิ "ทารโก สยกตฺตา ใน วเทติ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก อิทานิ กาลสตฺตมี ใน วเทติ ตาว ก็ดี เอวํ ก็ดี กิริยาวิเสสน ใน วเทติ เอโส วิเสสน ของ ทารโก, ปน ศัพท์ สมฺปิณฺฑนตฺถ

---

[๔] สัมพันธ์ว่า "มยฺหํ สามีสมฺพนฺธ ใน กมฺมํ" ก็ได้

[๕] อีกนัยหนึ่ง สัมพันธ์ว่า "สนฺตกํ วิเสสน ของ ยานกํ ฯ วิกติกตฺตา ใน โหติ"

โก สยกตฺตา ใน รกฺขิสฺสติ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก อิมสฺส วิเสสน ของ ทารกสฺส ฯ สามีสมฺพนฺธ ใน วุฑฺฒิปฺปตฺตกาเล ฯ กาลสตฺตมี ใน รกฺขิสฺสติ อิมสฺมึ วิเสสน ของ เคเห ฯ วิสยาธาร ใน โภเค ฯ อวุตฺตกมฺม ใน รกฺขิสฺสติ อิติ ศัพท์ อาการ ใน จินฺเตตฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน เนตฺวา ตำ วิเสสน ของ ทารกำ ฯ อวุตฺตกมฺม ใน เนตฺวา อรณฺญ สมฺปาปุณิยกมฺม ใน เนตฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน มาเรตฺวา เอกสฺมึ วิเสสน ของ คจฺฉมูเล ฯ อาธาร (หรือ สมีปาธาร) ใน มาเรตฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ฉฑฺเฑสิ ตตฺถ วิเสสน ของ ฐาเน ฯ อาธาร ใน ฉฑฺเฑสิ เอว ศัพท์ อวธารณ เข้ากับ ตตฺถ ฯ

อิทำ วิเสสน ของ กมฺมำ ฯ สยกตฺตา ใน อโหสิ ฯ อาขฺยาตบท กตฺตุวาจก อสฺส วิเสสน ของ เสฏฺฐิโน ฯ สามีสมฺพนฺธ ใน ปุพฺพกมฺมำ ฯ วิกติกตฺตา ใน อโหสิ (หรือสัมพันธ์ว่า อิทำ วิเสสน ของ ปุพฺพกมฺมำ อสฺส วิเสสน ของ เสฏฺฐิโน ฯ สามีสมฺพนฺธ ใน ปุพฺพกมฺมำ ฯ ลิงฺคตฺถ (อิติ ศัพท์ อาการ ใน กเถสิ[๖]) ฯ

---

พระเทพวชิรธีรคุณ มโนกโร วัดปากน้ำ สัมพันธ์
สนามหลวงแผนกบาลี ตรวจแก้.

---

[๖] อาจารย์บางท่าน สัมพันธ์ว่า "อิติ ศัพท์ สรูป ใน ปุพฺพกมฺมำ"